

---

**ELIMINOINTI- JA  
YHTEENSOVITTAMISSTRATEGIAT  
LINKKISÄÄNNÖSTEN  
TULKINTAMALLEINA**

---

Prof. Tapio Määttä, JoY  
Oikeustieteen päivät  
Tampere 30.8.2007

---

”Modernille oikeudelle ovat tyypillisiä päällekkäisongelmat, jolloin samaa tilannetta koskevat useat erilaisiin säännöstimis- ja ohjaustilanteisiin ja -tarpeisiin perustuvat säännöt. Oikeussääntöjen välisten ristiriitojen muodolliset ratkaisuperusteet, kuten *lex specialis* ja *lex posterior* normit, eivät runsastuvan sääntelyn oloissa voi enää toimia kestävien linjausten pohjana.”

*Juha Karhu*: Tilannekohtainen oikeudellinen harkinta ja oikeuslähdeoppi. Teoksessa: Oikeus – kulttuuria ja teoriaa. Juhlakirja Hannu Tolonen 2005, s. 37.

---

# Taustaa

- **Normitulva**

- **Sääntelyn monimutkaistuminen**

  - normien väliset ristiriidat ja jännitteet lisääntyvät?

  - säädösten välisiä suhteita jäsentävien linkkisäännösten merkitys kasvaa:

    - esim. 1:** "muussa laissa olevia hallintolaista poikkeavia säännöksiä sovelletaan hallintolain asemesta" (hallintolaki 5 §)

    - esim. 2:** "ympäristövahinkolaki ei koske vahinkoja, joiden korvaamisesta säädetään muussa laissa" (YVL 2.1 §)

    - esim. 3:** "Kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta on, jollei muussa laissa toisin ole säädetty, noudatettava tätä lakia" (lunastuslaki 1 §)

- **Sääntelyverkoston suhteita jäsentävät yleiset opit?**

- **Ideaalityyppiset tulkinta-asenteet:**

  - **eliminointistrategia**

  - **yhteensovittamisstrategia**

---

# Eliminointistrategia tulkinta-asenteena

- korostetaan normiristiriitojen ratkaisusääntöjen (valintasääntöjen) merkitystä
    - mm. lex superior, lex posterior ja lex specialis
  - muodolliset ratkaisuperusteet
  - sanamuodon mukainen tai supistava tulkinta ja vastakohtaispäättelyä hyödyntävä argumentaatio korostuvat
-

---

# Eliminointistrategian ongelmia

- kaavamaisuus, formaalisuus
  - oikeusjärjestyksen ristiriitaisuus korostuu
  - tilanteeseen soveltuvan normin eliminointia edellyttävät aidot, kiperät normiristiriidat käytännössä varsin harvinaisia
    - vrt. normiformulaatioiden väliset jännitteet ja ristiriidat (= kiperä normiristiriita tulkinnan avulla todettava oikeudellisen ratkaisun välitila)
-

---

# Yhteensovittamisstrategia tulkinta-asenteena

- Normien yhteensovittamista edellyttävät tilanteet kiperiä ristiriitoja yleisempiä:
    - rinnakkaisuus
    - päällekkäisyys
    - vaihtoehtoisuus
  - Kontekstuaalisuus, tilanneherkkyys
  - aineellis-sisällölliset ratkaisuperusteet, systemaattinen ja laajentava tulkinta sekä analogia, usein myös tavoitteellinen tulkinta, seuraamusharkinta, perusoikeusmyönteinen ja periaatelähtöinen tulkinta korostuvat
-

---

# Yhteensovittamisstrategia tulkinta-asenteena

- lievemmän argumentin periaate:
    - yhteensovittaminen ensisijaista
    - tilanteeseen soveltuvan normin eliminointia vältettävä
  
  - lex superior, lex posterior ja lex specialis tulkintaperiaatteina
    - esim. kaksinkertainen ristiriita, mm. erityissäännöksen suhde myöhemmin säädettyyn yleissäännökseen
-

---

# Yhteensovittamisstrategia tulkinta-asenteena

- lex superior, lex posterior ja lex specialis -maksimien kolme käyttöyhteyttä:
    - jatkuvasti käytettävää *hiljaista tekijän tietoa*, jonka avulla normien väliset yksinkertaiset ja helpot suhteet jäsennetään ja oikeusjärjestyksen systemaattisuus osaltaan luodaan,
    - oikeudellisessa ratkaisutoiminnassa diskursiivisesti käytettäviä normeja yhteensovittavia *tulkintaperiaatteita* ja
    - tulkinnan kautta todettujen, aitojen, kiperien normiristiriitojen ratkaisemissa diskursiivisesti käytettäviä, sovellettavaksi tulevan normin *valintasääntöjä*.
-

# Linkkisäännösten tulkinta (1/2)

**esim. 1:** ”muussa laissa olevia hallintolaista poikkeavia säännöksiä sovelletaan hallintolain asemesta” (hallintolaki 5 §)

**esim. 2:** ”ympäristövahinkolaki ei koske vahinkoja, joiden korvaamisesta säädetään muussa laissa” (YVL 2.1 §)

**esim. 3:** ”Kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta on, jollei muussa laissa toisin ole säädetty, noudatettava tätä lakia” (lunastuslaki 1 §)

- Tavoite sama: yleissäädöksen toissijaisuus

- Erityisen ja yleisen suhde?

1. Yleislaki syrjäytyy täysin (poissulkeva malli; totaalinen toissijaisuus)  
= *Lex specialis valintasääntönä*
2. Yleislaki voi täydentää erityislakia (yhteensovittava malli)  
= *Lex specialis tulkintaperiaatteena*  
→ ensisijaisuus + mahdollinen rinnakkaisuus/kumuloituminen

---

# Linkkisäännösten tulkinta (2/2)

- normatiivinen systematiikka ja lainsäädäntötekhninen traditio
  - lainsäädäntötekhniset muotoilut
  - linkkisäännösten tulkinta



---

# Oikeusnormien keskinäisiä suhteita määrittävät argumentaatio-opit

1. Sääntökonfliktien **ratkaisunormit**
  2. Oikeusperiaatteiden **punnintaa** ohjaavat argumentaationsäännöt
  3. Oikeusnormien (sääntöjen ja periaatteiden) **yhteensovittamisopit**  
= rinnakkaisten, päällekkäisten ja vaihtoehtoisten oikeusnormien suhteita määrittävät argumentaationsäännöt ja -periaatteet
-